

Sygn. akt: I C 380/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Giżycku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Alina Kowalewska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Elwira Stopińska

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2016 r. w Giżycku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S. (1),

przeciwko C. S.

o zachowek

i sprawy z powództwa M. S. (2),

przeciwko C. S.

o zachowek

1.Zasądza od pozwanego C. S. na rzecz powoda M. S. (1) kwotę 4.633,33 zł (cztery tysiące sześćset trzydzieści trzy 33/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 27.04.2015r do dnia zapłaty.

2.Zasądza od pozwanego C. S. na rzecz powoda M. S. (1) kwotę 625,32 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

3.Oddala powództwo w pozostałym zakresie.

4.Zasądza od pozwanego C. S. na rzecz powódki M. S. (2) 4.633,33 zł (cztery tysiące sześćset trzydzieści trzy 33/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 27.04.2015r do dnia zapłaty.

5.Zasądza od pozwanego C. S. na rzecz powódki M. S. (2) kwotę 52,18 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

6.Oddala powództwo w pozostałym zakresie.

7.Nakazuje pobrać od pozwanego C. S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Giżycku kwotę 232 zł tytułem opłaty sądowej.

SSR Alina Kowalewska

Sygn. akt I C 380/15

UZASADNIENIE

Powódka M. S. (2) i powód M. S. (1) wnieśli o zasądzenie od C. S. kwot po 7.616,00 zł z tytułu zachowku po zmarłej J. S. wraz z odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi od dnia wytoczenia powództw do dnia zapłaty. Nadto domagali się zasądzenia od pozwanego zwrotu poniesionych przez nich kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając podali, iż na mocy testamentu notarialnego spadek po ich babce J. S., w skład którego wchodzi lokal mieszkalny, nabył w całości pozwany C. S.. Spadkobierca do chwili obecnej nie wypłacił im należnego zachowku.

(pozew M. S. (2) – k. 2-6, pozew M. S. (1) – k. 85-89)

Pozwany C. S. zakwestionował żądania powodów co do wysokości. Podał, iż wartość lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład spadku jest przez nich znacznie zawyżona. Nadto twierdził, iż należny powodom zachówek winien podlegać obniżeniu o 60 % w oparciu o art. 5 k.c. z uwagi na ich naganną postawę względem spadkodawczyni – tj. brak odpowiedniej opieki i troski.

W stosunku do powódki M. S. (2) pozwany uznał powództwo co do kwoty 2.250 zł, zaś w stosunku do powoda M. S. (1) do kwoty 1.200 zł podnosząc, iż wcześniej wypłacił mu kwotę 2.000 zł tytułem zachowku.

(odpowiedź na pozew z 04.08.2015 r. – k. 73-76, sprzeciw od nakazu zapłaty z 30.06.2015 r. – k. 111-115)

Sąd ustalił, co następuje:

J. S. zmarła dnia 14 października 2009 r. W chwili śmierci miała 83 lata. Była osobą sprawną fizycznie i psychicznie. Do chwili śmierci pozostawała samodzielna, nie wymagała stałej opieki. Miała dwóch synów – Z. S. oraz pozwanego C. S.. Mieszkała sama w lokalu mieszkalnym położonym w G. przy ulicy (...). W niektórych czynnościach życia codziennego pomagała jej B. A. oraz C. S..

C. S. wraz z rodziną mieszka w M., pracuje natomiast w G.. Zdarzało się, że po pracy nocował u matki J. S.. Pomagał jej w tym czasie w opłacaniu rachunków, praniu, przynoszeniu opału, robieniu zakupów. J. S. spędzała u niego święta.

Z. S. wraz z żoną B. S. oraz dziećmi D. S., M. S. (1) i M. S. (2) mieszkał w K.. W domu rodzinnym nie zamieszkiwał od końca lat 60. Średnio raz w roku odwiedzał wraz z rodziną J. S.. W czasie odwiedzin pomagał jej w czynnościach życia codziennego, dokonywał drobnych napraw, woził do lekarza. Rodzina utrzymywała ze sobą stały kontakt telefoniczny. Łączyły ich poprawne relacje.

M. S. (2) i M. S. (1) po ukończeniu 25 roku życia odwiedzali J. S. średnio raz na rok-dwa lata. M. S. (2) ostatni raz odwiedziła ją w sierpniu 2009 r., zaś M. S. (1) w sierpniu 2008 r.

(**dowód** : zeznania świadków: B. A. – k. 154v-155, G. T. – k. 155, M. S. (3) – k. 155-155v, D. S. – k. 262, B. S. – k. 262, przesłuchanie powodów: M. S. (1) – k. 262, M. S. (2) – k. 262, przesłuchanie pozwanego C. S. – k. 267)

Na mocy testamentu notarialnego z dnia 23 czerwca 1998 r. sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w G. przed notariuszem J. C. spadek po J. S. w całości nabył C. S..

W skład spadku wchodził lokal mieszkalny nr (...) położony w G. przy ulicy (...) stanowiący odrębną nieruchomość, dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą nr (...). Wartość rynkowa opisanej nieruchomości według aktualnych cen rynkowych wynosi 55.600 zł. Mieszkanie zostało zaadaptowane ze strychu w budynku mieszkalnym z 1888 r. Stan techniczny budynku jest poniżej średniej. Standard lokalu jest niski, brak jest łazienki. Od czasu zaadaptowania strychu w latach 60 XX wieku nie zostały wykonane żadne prace modernizacyjne.

(**dowód** : zeznania świadków: B. A. – k. 154v-155, G. T. – k. 155, M. S. (3) – k. 155-155v, D. S. – k. 262, B. S. – k. 262, opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości W. S. – k. 175-190, opinia uzupełniająca – k. 235)

Z. S. zmarł dnia 13 lutego 2010 r. Na podstawie ustawy spadek po nim nabyła żona B. S. w 1/4 części, syn D. S. w 1/4 części, syn M. S. (1) w 1/4 części oraz córka M. S. (2) w 1/4 części.

Z. S. nie otrzymał zachowku po J. S. w jakiegokolwiek formie.

(**dowód** : akt poświadczenia dziedziczenia – k. 11)

Pozwany uzgodnił z D. S., iż wypłaci mu kwotę 4.000 zł z tytułu zachowku po J. S.. Kwotę 2.000 zł przełał bezpośrednio na rachunek bankowy D. S., zaś pozostałą część w kwocie 2.000 zł na rachunek bankowy powoda M. S. (1), który następnie przekazał całą tę kwotę w gotówce D. S..

Powodom M. S. (2) i M. S. (1) należny zachówek nie został dotąd wypłacony.

(**dowód** : wiadomość e-mail – k. 118, polecenia przelewów – k. 119)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu jedynie w części.

Instytucję zachowku statuuje art. 991 § 1 k.c. Zgodnie z jego dyspozycją zstępnym, małżonkom oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału. Roszczenie o zachówek jako roszczenie majątkowe podlega dziedziczeniu, zgodnie jednak z treścią art. 1002 k.c. przechodzi na spadkobiercę osoby uprawnionej do zachowku tylko wtedy, jeżeli spadkobierca należy do osób uprawnionych do zachowku po pierwszym spadkodawcy.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawało, iż powodowie - jako zstępnii spadkodawczyni - należą do kręgu osób uprawnionych do zachowku zgodnie z treścią art. 991 § 1 k.c., art. 931 § 1 i 2 k.c. oraz art. 1002 k.c. Roszczenie z tytułu zachowku po J. S. przeszło bowiem na rzecz powodów oraz ich brata D. S. w częściach równych, bowiem uprawniony do zachowku syn spadkodawczyni - Z. S. zmarł przed zaspokojeniem roszczenia z tytułu zachowku, czego pozwany nie kwestionował.

W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, iż roszczenia powodów o zachówek nie zostały zaspokojone w jakiegokolwiek części. Pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika profesjonalnego, nie wykazał bowiem, iż zaspokoił roszczenie powoda M. S. (1) w zakresie kwoty 2.000 zł. Z zeznań świadków D. S. oraz K. S. wynika, iż kwota 2.000 zł, której przelewu pozwany dokonał na rachunek bankowy powoda M. S. (1) stanowiła w istocie należność z tytułu zachowku wypłaconą uprawnionemu D. S.. Zeznania tych osób Sąd uznał za wiarygodne, ponieważ znajdują potwierdzenie w zeznaniach powodów. Mimo, iż są to osoby dla nich bliskie, to jednak brak jest okoliczności mogących poważnie ich wiarygodność w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy.

Mając na uwadze, iż wysokość należnego zachowku uzależniona jest od wartości stanu czynnego spadku zasadniczą kwestią pozostawało ustalenie wartości rynkowej lokalu mieszkalnego, który jak wynika ze zgodnych twierdzeń stron był jedynym składnikiem masy spadkowej. Powołany w sprawie biegły z zakresu szacowania nieruchomości W. S. określił wartość lokalu na kwotę 55.600 zł. Powodowie kwestionowali wprawdzie ustalenia poczynione przez biegłego w przedmiocie oszacowania wartości rynkowej przedmiotowego lokalu, jednak zdaniem Sądu nie wykazali skutecznie, iż sporządzona w sprawie opinia nie zasługiwała na uwzględnienie. Biegły wskazał bowiem podstawy faktyczne i prawne dokonanego oszacowania oraz w sposób logiczny i przekonujący uzasadnił przyjęte założenia i sformułowane na ich podstawie wnioski. Wyczerpująco odniósł się także do podniesionych przez pełnomocników powodów zarzutów podtrzymując w całości swe stanowisko. W ocenie Sądu opinia została sporządzona rzetelnie, wobec czego ustaloną przez biegłego wartość rynkową nieruchomości Sąd przyjął do obliczenia wysokości należnego powodom zachowku.

Jednocześnie należy wskazać, iż nie mogło podlegać uwzględnieniu żądanie pozwanego w przedmiocie obniżenia należnego powodom zachowku na podstawie art. 5 k.c. z uwagi na sprzeczność ich roszczeń z zasadami współżycia społecznego. Przepis art. 5 k.c. znajduje zastosowanie w przypadku, gdy powoływanie się przez stronę na prawo podmiotowe nie stanowi jego wykonywania, lecz nadużywanie, które nie jest społecznie akceptowane i w związku z tym nie korzysta z ochrony. W judykaturze oraz doktrynie przyjmuje się jednolicie, iż zakres zastosowania art. 5 k.c. w sprawach o zachówek jest stosunkowo wąski i ogranicza się jedynie do przypadków rażącego naruszenia zasad współżycia społecznego. Roszczenie o zachówek stanowi bowiem urzeczywistnienie zasady, iż nikt nie może na wypadek swojej śmierci rozporządzić swoim majątkiem zupełnie dowolnie, z pominięciem swoich najbliższych (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 215/03, nr Legalis 73074).

W niniejszej sprawie pozwany pomimo podnoszonych zarzutów nie wykazał jakim szczególnym obowiązkiem uchybili powodowie i w czym wyrażała się sprzeczność ich żądań z zasadami współżycia społecznego. Jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego spadkodawczyni mimo podeszłego wieku do chwili śmierci była osobą samodzielną, a jej stan fizyczny i psychiczny nie uzasadniał sprawowania nad nią szczególnej opieki. Czynienie powodom zarzutu z powodu braku zaangażowania w opiece nad spadkodawczynią jest nieuzasadnione. Trudno wymagać od powodów, by mieszkając kilkaset kilometrów od spadkodawczyni, otaczali ją opieką i udzielali pomocy w czynnościach życia codziennego w takim samym zakresie jak powód mieszkający kilkadziesiąt kilometrów od niej. Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwala stwierdzić, iż powodowie utrzymywali ze spadkodawczynią stały kontakt telefoniczny oraz regularnie ją odwiedzali w zależności od możliwości. Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd uznał, iż żądanie powodów jest zgodne z zasadami współżycia społecznego i zasługuje na ochronę.

Mając na uwadze, iż wartość czynna spadku wynosi 55.600 zł, natomiast powodom przysługuje prawo żądania połowy wartości przypadającego im udziału spadkowego po J. S., który wynosi 1/6 części masy spadkowej, żądania powodów uzasadnione są do kwot 4.633,33 zł. W pozostałej części powództwa podlegały oddaleniu jako bezzasadne.

O powyższym orzeczono na podstawie art. 991 kc w zw. z art. 931 kc i art. 1002 kc.

Sąd zasądził odsetki ustawowe od zasądzonych kwot od dnia wniesienia powództwa zgodnie z żądaniami powodów mając na uwadze, iż roszczenie z tytułu zachowku staje się wymagalne z chwilą określenia przez sąd jego wysokości na podstawie wartości spadku według cen z daty orzekania o zachowku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów. Z kwoty 7.616,00 zł stanowiącej wartość przedmiotu sporu, Sąd zasądził na rzecz powodów kwoty po 4.633,33 zł, co stanowi 60,83 %. Powódka M. S. (2) poniosła koszty postępowania w łącznej kwocie 1.255,81 zł, powód M. S. (1) w kwocie 1.817 zł, natomiast pozwany w kwocie 1.817 zł. Powódce należy się zatem zwrot kosztów postępowania w kwocie 763,90 zł, powodowi w kwocie 1.105,28 zł, zaś pozwanemu w kwocie 711,71 zł. Z uwagi na powyższe Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki M. S. (2) kwotę 52,19 zł (763,90 zł – 711,71 zł) tytułem zwrotu kosztów procesu, natomiast na rzecz powoda M. S. (1) kwotę 393,57 zł (1.105,28 zł – 711,71 zł).